

apostolum! Deus supra modum suos honorare voluit apostolos: *nimis honorati sunt*; honoremus et nos novum apostolum Xaverium. Cum turbæ Paulum et Barnabam miracula facientes viderunt, eos ut deos inspexerunt, vocaruntque Barnabam *Jocem*, Paulum vero *Mercurium*; tantoque eos honore affecerunt, ut iis, tamquam diis, sacrificare vellent. Xaverio pariter multi ex Indis et Japonibus tantum impenderunt honorem, ut illi, tamquam Deo, victimas et libationes offerre contenderent, ac revera obtulissent, ni ille constanter eos cohibuisset. Ad hoc quidem idololatriæ genus declinare impium esset et gentile; attamen si barbari tanto venerationis affectu erga novum hunc Christi apostolum exarserunt; si illum honore summo prosequi cogitarunt et voluerunt, nos, qui christiani sumus et qui ejus merita rectius ponderare novimus, omni saltem quo poterimus honore, eum afficere contendamus. Honoremus Xaverium, ejusque patrocinium imploremus. Cum mulier, quæ sanguinis fluxum patiebatur, Christum tetigit, virtus ab illo exivit, quæ hæc infirma sanata est: *tetigit me aliquis; nam ego novi virtutem de me exisse* (Luc. 8, 46). Tangamus similiter Xaverium precibus, ejusque nos protectioni subdamus, et virtus de illo exibat. Si superbiæ spiritu torqueamini, ad Xaverium accurrite, crebris orationibus eum invocate; orabit pro vobis Deus et illius interventu humilitatis virtutem obtinebitis. Si luxuriæ spiritu agitemini, ad purissimum et castissimum Xaverium advolate, ejus favoris precibus multis implorate et ab eo exhibit ad vos virtus castitatis. Si invidia, avaritia, vel aliud aliquod vitium vos premat, petite a Xaverio quod his vitiis opposita a Deo vobis virtutes obtineat, et ejus meritis tales vobis infundentur virtutes; cognoscat ille, quod hæc virtutes ad vos exierint: *ego novi virtutem de me exisse*. Dum sanctissimus ille apostolus in hoc mundo conversaretur, cæcos illuminavit, infirmos sanavit, et mortuos multos suscitavit; hæc virtutes ab illo exierunt, et eædem virtutes ab illo nunc exirent, si ardentius illum precibus exoraremus: igitur in omni tribulatione et angustia ad eum confugite, eumque supplices orate. De illustribus illius Indiarum apostoli reliquiis fertur, quod ubi Mala-

cam delatæ sunt, urbs illa a sævissima peste fuit liberata; hæc reliquiæ fuere quasi fimbria vestimenti sancti Xaverii, quam ut primum Malacenses cives tetigerunt, ab eo exivit virtus sanitatis: tangite reliquias animæ ejus, seu virtutes illius, eas imitando: tangite et reliquias corporis illius, eas venerando, et ex his reliquiis sic tactis ad vos effluent sanitas corporis et media efficacia ad salutem æternam consequendam. *Amen.*

DE SANCTA BARBARA.

CONCIO UNICA.

Gloriosa dicta sunt de te (Ps. 87, 3).

Sicut pulchri et sentibus flores, et venustæ ac fragrantissimæ e spinosa stirpe rosæ prodeunt, ita non raro ex maligna radice fructus pietatis assurgunt, et a parentibus infidelibus et impiis filii fideles, et omni pietate ornati nascuntur. Hujus veritatis celebre præfert testimonium S. Barbara, quæ licet a parentibus infidelitatis errore obæcatis, idololatriæ totaliter deditis, indole sua barbaris, et a Deo ad æterna incendia destinatis originem duxerit, ipsa tamen christianæ religioni nomen dedit, virginitatem suam Deo vovit, Christi martyr extitit et ab eo in coelis recepta ac gloriose coronata fuit. Nata est illustribus hæc virgo in civitate Nicomediensi a patre nobili et prædivate, cujus nomen erat Dioscorus, et cujus natura ita agrestis erat et barbara, ut insontem filiam in alta turri diu clausam detinuerit, eamque inde educatam ad præsidis Martiani tribunal tamquam ream raptaverit; et tandem propria manu, patricidali magis quam paterna, ei caput amputaverit. Hæc sunt gloriosa et mirabilia, quæ de S. Barbara narrantur: *gloriosa dicta sunt de te*: gloriosiora hæc apparebunt, cum ea toto hoc discursu encomastico diligenter perpenderitis. *Ave.*

Dioscorus, teste S. Damasceno, erat vere princeps et regulus; ac proinde S. Barbara, non plebeji cujusdam, sed principis filia extitit; unde ei merito, sicut sponsæ canticorum dicere possumus: *quam pulchri sunt gressus tui filia principis!* Quocumque enim graderetur illa principis filia, tanta ejus erat modestia, tanta prudentia, tantaque pietas, ut omnes ejus gressus pulcherrimos, Deoque gratissimos extitisse nemo non videat. Jamvero tres potissimi et specialiter notandi ejus fuere gressus: *primus* fuit a domo navitatis suæ ad altam turrim, in qua a patre clausa, et diu detenta remansit: *secundus* fuit ab excelsa illa turri ad tribunal judicis Martiani, quo audita et judicata est: *tertius* fuit ab hoc tribunali ad paradisum, in quo a Christo, sacrarum Virginum sponso, benigne recepta et gloriose præmiata est. S. Barbara propter pudicitiam in turri fuit clausa; propter fidem ad judicis tribunal vocata, et propter sanctitatem in cælo recepta fuit. Contemplemur purissimam hanc Virginem in turri, in judicis tribunali et in cælo: 1. in turri, in qua clauditur; 2. in tribunali, ad quod sistitur: 3. in cælo, in quo recipitur; et in his omnibus locis adnotabimus gloriosa et mirabilia, quæ de illa narrantur: *gloriosa dicta sunt de te.*

I PARS.

Gloriosa narrantur de S. Barbara, dum in turri clauditur.

Dioscorus in Barbara, velut in unica sibi filia, spem omnem defixerat; eamque adhuc balbutientem nobilissimo cuidam destinarat connubio: cum ergo esset formosissima, illam in excelsa clausit turri, ne illam vir aliquis nec ipsis oculis attingere valeret; vel etiam ne ab aliquo sibi parum grato ad matrimonium sollicitaretur. Intrat in hoc puritatis suæ fortalium virgo prudens, ibique gloriosa peregrisse narratur: ibi enim idola despexit, fidem catholicam sectata est, et virginitatem vovit:

ibi 1. hæc hominis idololatræ filia idola despexit; 2. hæc hominis infidelis fidem catholicam amplexata est; 3. hæc hominis impuri filia virginitatem vovit.

1. S. Barbara ab ineunte ætate idola in corde suo despiciebat; cum autem intra alte turris parietes fuit inclusa, ibi a sæculi tumultibus elongata serio et majori cum solitudine de vera divinitate cogitavit. Vexatio subtiliorem ei dedit intellectum, et solitudo, quæ altiorum cogitatum, sensorumque parens esse solet, ei opportunam præbuit occasionem verum a falso discernendi, ac dignoscendi deos gentium esse dæmonia, et idola vilia solummodo esse hominum opera, quæ oculos habent et non vident, aures habent et non audiunt; quapropter idola, eorumque cultum ex tunc maxime despexit et execrata est: *idolorum errorem ac cultum execrationi habebat.* S. Barbara in excelsa illa turri, velut in specula, mundi molem sæpe sæpius intento animo contemplabatur, ejus pulchritudinem et magnitudinem demirabatur, et cæli, solis, necnon stellarum splendorem, terræque ornatum et fecunditatem perpendens, hæc omnia ei pro codice erant, in quo legebat, quod cunctæ creaturæ essent opera veri Dei, cujus potestas est infinita: non autem idolorum, quæ manus habent et non palpant, et quæ ne unicum quidem culicem, vel vilem vermiculum efformare valerent; idcirco idola et idololatram ita sprexit, exhorruit et detestata est, ut ad simulacra, quibus impius pater incensa adolere solebat, accedens, *in eorum despicabiles vultus despuerit, opportune Davidicum illum melos usurpans: similes vobis fiant, qui faciunt eos, et omnes qui confidunt in vobis.* Per idololatram, seu idolorum cultum triplex, ut ait S. Bernardinus Senensis, Deo fit injuria: *prima ex eo, quod ei debite honorificentia cultus subtrahitur. Secunda ex eo, quod alii impenditur et appropriatur. Tertia ex eo, quod ei aliud vegetur.* Deus autem in corde S. Barbaræ intra turrim latentis illud præceptum sculperat: *Domine Deum tuum adorabis et illi soli servies* (Matth. 4): itaque Deo, quem unicum adorandum credebat, cultum debitum non subtraxit; talem cultum alicui creaturæ, seu idolo non im-

pendit, nec supremo numini aliquam creaturam adequavit: imo idola ita despexit, et execrata est *in eorum despiciabiles vultus despuerit*. Miramini fervidum sanctæ illius virginis zelum, quæ licet patrem haberet idolis sensu carentibus ad insaniam usque devotum, illa tamen maxime despexit, et quæ, *licet esset hominis infidelis filia, fidem christianam amplexata est*.

2. Facile est homini a creaturis ad Creatorem, et a factura ad opificem ascendere; ex ipsa enim creaturarum consideratione facile cognoscitur et infertur supremum quemdam esse conditorem, a quo ipsæ originem habent; *invisibilia ipsius, a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur: sempiterna quoque ejus virtus et divinitas* (Rom. 1, 20). Hanc divinitatis cognitionem S. Barbara in turri commorata a creaturis habere cœpit, ac insuper ibi de altioribus fidei christianæ mysteriis fuit erudita, tum a Deo, qui spirat ubi vult, et qui facientibus quod in se est, nunquam deest; tum ab Origene qui per epistolas, quæ credenda et quæ agenda essent, eam docuisse creditur; tum etiam a Valentino presbytero piissimo, a quo fuisse edoctam et baptizatam nonnulli arbitrantur; undecunque vero fidei lumine fuerit illustrata, certe constat innocentem hanc puellam in turri degentem de immortalitate animæ, de cœlesti beatitudine, de suppliciis peccatorum, necnon de altissimis divinæ Incarnationis et sanctissimæ Trinitatis mysteriis fuisse edoctam, fidemque catholicam amplectatam: *veram christianorum fidem, velut in cœlo subvehentem, confovebat, ac totam amplexabatur* (S. Jo. Dam., ser. de S. Barb.). Fides est ad salutem necessaria, nam *sine fide impossibile est placere Deo*; et ut asserit Christus (Marci 16), *qui crediderit et baptizatus fuerit, salvus erit; qui vero non crediderit, condemnabitur*. Unde Augustinus ait, quod *si non fuisset Cornelio necessaria fides Christi ad salutem, non fuisset ad illum ædificandum missus architectus Petrus apostolus* (de corr. et gr. 7). Porro cum fides sit absolute necessaria ad salutem, quaerunt theologi, quid fieret de puero in silvis enutrito, qui ad ætatem adul-

tam perveniens, aliquandiu bene uteretur ratione naturali et recte juxta illius leges viveret? ad quod indubitanter respondendum, quod Deus hunc hominem de fidei mysteriis erudiret: quia sicut certum est, quod sine fide impossibile sit placere Deo, ita et certum est, quod Deus *illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum* (Joan. 1, 9): illum autem hominem illuminaret et fidei mysteriis Deus doceret, vel exterius per homines, vel interius ministerio angelorum, vel etiam per se ipsum modo suæ providentiæ congruo. Quod et factum est in S. Barbara, quæ licet intra excelsæ turris mœnia latitaret, Deus tamen eam de mysteriis fidei sive per homines, sive per angelos, sive per seipsum ita erudit, ut altissima etiam Incarnationis et sanctissimæ Trinitatis mysteria eam non laterent. Noverat Incarnationis et Passionis Christi mysterium; parietibus enim crucis figuram in testimonium suæ in Christum crucifixum fidei efformabat: noverat etiam et palam profitebatur fidem de angustissimo sanctissimæ Trinitatis mysterio; cum enim Dioscorus pater ejus in turri, in qua ipsa habitabat, duas solum fenestras fieri imperasset hæc Trinitatis ancilla, ut triplicem fenestram structuræ aptarent, operarios compulsi: patre autem ex ea percortante, cur tertiam illam fenestram præceperit? constanter respondit, id se præcepisse cæmentariis ob reverentiam Trinitatis; indeque occasionem sumpsit de Trinitatis mysterio coram patre disserendi: *commodissimum argumentum nacta virgo inclyta, Trinitatis palam gloriam ac divinitatem ineredulum patrem ad fidem cohortans predicabat*. O mirabilem adolescentulam, quæ altissimorum fidei mysteriorum facta est magistra! illa credit, illa explicat, illaque patri infideli summo cum fervore prædicat: *et licet hominis impuri esset filia, virginitatem suam Deo vocet*.

3. Interim Dioscorus pro filia jam nubili sollicitatus fuit a multis nobilibus et prædicitibus viris, qui ejus pulchritudine et opulentia allecti eam in matrimonium expetebant; ideo Barbaram opportuno tempore ipse convenit, ejus exploraturus voluntatem, ejusque consensum eliciturus. At ipsa animo im-

mobili declaravit patri, quod nil sibi cum terrenis hominibus, quodque mortali sponso nunquam nuberet, utpote quia immortalis Deo se jampridem per castitatis perpetuae votum totaliter dicaverat. Institit pater, ei repraesentans quanto affectu optaret, ut sociale connubium iniret, ac prolis susceptione domui suae heredem relinqueret, necnon magnatis cujusdam matrimoniali foedere totius familiae suae basis, columna et fundamentum evaderet: utque fortius ad suae consentiendum voluntati eam moveret, jubet ipsam votis annuere, inquit S. Damascenus: *at illa sermones ejusemodi, velut nugae intuens, denunciat patri rem hujusmodi nunquam suggerat. Nempe ridiculum, prorsusque absurdum censuit virgo, quae se semel caelesti ac immortalis sponso addixisset, eique adhuc esset, ut iis qui, vermium instar in gentilitio fetulento luto versabantur, obsecundaret.* O praecalam puellam, quae virginitatem suam Deo voverat, responsonem! o quam diverse etiam et oppositae dignoscuntur Dioscori et S. Barbarae cogitationes! Cogitaverat ille, cum filiam suam intra turrinm clauserat, eam intactam, inviolatam et ab omni suspitione laesae integritatis immunem servare, ut per hoc gratior iis fieret, qui eam in matrimonium postularent. At illa intra turrinm commorans cogitavit se cassam, puram et illibatam servare, non ut terrenum et carnalem virum, verum ut Christum sponsum habere mereretur. Cogitabat Dioscorus non quae Domini sunt, sed quae sunt mundi; et Barbara cogitabat non quae mundi, sed quae Domini sunt: *virgo cogitat quae Domini sunt* (1 Cor. 7, 34). Cogitabat hic infidelis domus suae incrementum, familiae suae splendorem et filiae suae temporalem profectum; Barbara, quae erat virgo mente et corpore, cogitabat solum, quomodo placere posset Christo sponso, quomodo ad altius perfectionis christianae fastigium conscendere valeret, et quo modo ad caeli sedes elevari mereretur; idcirco de nuptiis temporalibus contrahendis non curavit, oblatos sibi quosque sponso respuit; et animo ita generoso et constanti virginitatis votum, quo se adstrinxerat, servare statuit, ut absurdum censerit, relicto immortalis sponso, terreni ei proponerentur et

mortales, qui respectu illius sunt veluti viles vermiculi: *absurdum censuit virgo, quae se semel caelesti ac immortalis sponso addixisset, ut iis qui, vermium instar, in gentilitio luto versabantur, obsecundaret.* Sciebat purissima haec virgo quod bona est pudicitia conjugalis, melior est continentia vidualis, optima autem castitas virginialis. Igitur eligens quod optimum est, suam virginitatem Christo dicavit et non obstantibus paternis conatibus illesam servavit. Ecce quae de beata Barbara in turri existente narrantur; modo ab illa turri ad praesidis Martiani tribunal transeamus; ibi innocentem hanc contemplerur adolescentulam et semper dicamus gloriosa, quae de illa narrantur: *gloriosa dicta sunt de te.*

II PARS.

Gloriosa narrantur de S. Barbara dum ad tribunal judicis sistitur.

Cum Dioscorus audivit a Barbara, quod esset christiana et virginitatis voto adstricta, patrem se esse oblitus et ira supra modum exestans, illam coma arripuit, latera pedibus, scapulas pugnis contudit et per viam asperissimam summa violentia illam raptavit, ut praesidi Martiano traderet cruciandam; ad ejus tribunal cum fuit adducta, iniquus ille judex nil intentatum reliquit, ut eam a proposito dimoveret, et ad diis sacrificandum compelleret: usus enim blanditiis et minis; imperavit insuper eam flagellis et ignibus torqueri; iniqua tandem sententia eam ad uberum et capitis amputationem damnavit. Gloriosa quidem ista quae hic de S. Barbara narrantur; ipsa etenim 1. generose restitit blanditiis et minis; 2. sustinuit patienter flagella et ignes; 3. passa est constanter uberum et capitis abscissionem.

1. Blanditiae, inquit S. Joannes Damascenus, *sunt diaboli prima esca*, quia veterator satanas tyrannus inspirat, ut primo blanditiis christianos inescare et pervertere contendat. Tali

esca erga S. Barbaram usus est præses Martianus; sedens pro tribunali et conspecta virginis illius florente vultus forma, in stuporem actus, blanditiis eam tentare copit, ostendens, quam chara esset patri jam seni, cujus unica erat filia, in qua spem totam defixerat; eique persuadens illam non decere, quod tot amasios despiceret, quos maxima, qua rutilabat, pulchritudo ipsi concillaret. Affirmans insuper quod, si a nova christianorum secta discederet, toto vite suæ tempore deliciis multis fruere, divitiis et honoribus cumularetur; quod tandem, si diis immolare et incensa adolere vellet, parentibus, amicis et ipsi imperatori opus pergratum perficeret. His et aliis similibus blanditiis generose restitit S. Barbara, *illasque, velut vanas incantationes, ac serpentis virus, horrendaque venena detestata est*. Quare præses ad aliud tentationum genus animum convertit et quam blanditiis vincere nequivit, minis superare pertentavit, irato vultu ipsi indicens, quod nisi diis sacrificet, acerba experietur supplicia mortemque crudelissimam patietur. Ipsa vero, ut subjungit sanctus Joannes Damascenus, *minas pariter ac blanditias derisit*, dicens: ego parata sum ut immolem Domino meo Jesu Christo, qui fecit cœlum et terram, ac mare et omnia quæ in eis sunt; vestros autem deos pulchre propheta his verbis subsannavit: *os habent et non loquuntur: oculos habent et non videbunt: aures habent et non audiunt* (Ps. 113). O generosam Virginem, quæ Martiani minas non extimuit; non fuit ipsa similis tyrannis, qui ad rumculos et ad minimum auræ flatum trepidant: timent, nullus licet eis minas intenet: *sonitus terroris semper in auribus ejus et cum pax sit, ille semper insidias suspicatur* (Job. 15, 2). Barbara autem, licet mortem minaretur præses, nequaquam trepidavit; *sed minas pariter ac blanditias derisit*. Quapropter scelestissimus ille tyrannus, fumanti ira commotus, alio animum suum convertit et pertentavit, *an flagellis et ignibus innocentem virginem superare possit*.

2. Flagellatio apud romanos vile et probosum erat servorum supplicium, ut habetur in jure (ff. de pœn. L. seroor). Hinc martyres sæpe ad ignominiam flagellabantur, et veluti vilissima

mancia virgis vapulabant. Unde in aliquorum martyrum actis legimus: *martyr catomo*, id est in scapulis, *cedatur, aut virgis flagellatur*. O immanitatem et sevitiæ Martiani, qui Barbaram non quidem conditione sua servam, sed unicam Dioscori principis filiam, ad ignominiosum illud servorum damnatum supplicium! o inauditam tortorum barbariem, qui immane decretum executioni mandantes, nudatæ hujus virginis carnes teneras nervis bubulis dire ceciderunt, infictasque ex verberibus plagas acriter perficantur, ita ut totum corpus horrendum in modum eruoere ruberet, nec a planta pedis usque ad verticem aliqua in eo appareret sanitas! ipsa autem, tamquam ovis coram tondeute obmutuit et non aperuit os suum; pro sponsi sui Christi amore cuncta patientissime sustinuit. Unde si de Christo flagellato dicatur, quod in toto illius corpore amor ejus descriptus cereretur: *cernis ut in toto corpore sculptus amor?* ita et cum flagellis cæsa fuit S. Barbara, in toto illius corpore descripta et exarata ejus erat patientia, qua magis et magis exardescerat præsidis ira, qui flagellis ignes superaddidit et quam flagellari jusserat, *flammis torreri imperavit*. Ignium pœnam, quam Tartullianus summam vocat: *summam ignium pœnam* (1 ad Mart. 4), tanta cum patientia sustinere tres pueri in fornace accensa inclusi, ut in medio ignis gaudentes deambularent: *legimus Ananiam Azariam Misael in camino ignis inclusos, in penarum suarum deambulasse flammis et igneos globos pedibus conculcasse* (Ambros. de ss. Laur. et Cyp.). Similem in puella Barbara demirror patientiam: discerpo enim et dilaniato ejus corpore, jussu præsidis ignitæ faces sunt admotæ, ut sic tenella ejus caro arderetur; et cum sic cruciaretur virgo, gaudebat et jubilans dicebat: *non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis* (Rom. 8). O mirabilem hujus virginis patientiam! quam perfecte delinasse videtur Augustinus (ser. de S. Vincent.), ubi de illustri illo martyre ait, quod *tanta pœna erat in membris, tanta securitas in verbis, tanquam alius torqueretur, alius loqueretur*; dum enim S. Barbaræ corpus dilaniaretur et flammis

adureretur, alia videbatur esse quæ torquebatur et alia quæ loquebatur: nam tanta ejus mediis in suppliciis erat patientia, ut cum torqueretur, lætaretur, omniaque tormenta velut oblectamenta respiceret, ajens: *non sunt condignæ passionēs hujus temporis ad futuram gloriam*. O miram Barbaræ patientiam! o stupendam præsidis rabiem, qui innocentis hujus victimæ sanguinem flagellis elicitum et carnes adustas videns, nullatenus veneratur, imo nova excogitans supplicia, *ei ubera et caput amputari jussit*.

3. Pereximie dicit Chrisostomus, quod *virgo a bello nunquam cessat*; quod patet in B. Barbara, quæ quidem a bello nunquam cessavit: a teneris enim annis a patre fuit impugnata; deinde a præside Martiano acerbissima experta certamina, dum ejus jussu flagella et ignium vim passa est; et nondum hæc transierant prelia, cum novum ei certamen obseundum occurrit, quia ab iniquo hoc tyranno ad uberum abscissionem virgo præclara damnatur. O supplicium omni exceptione majus; o intolerandam præsidis immanitatem! cui quidem S. Barbara S. Agathæ verba assumens dicere potuisset: *impie et crudelis tyranne? non te pudet in femina amputare, quod in matre suscitit?* Ast gloriosa et constantissima Christi martyr non ad tyrannum, sed ad Deum oculos et verba sua convertit, dumque ejus cæderentur et avellerentur ubera, cælum inspiciens, ait: *ne projicias me Domine a facie tua, et spiritum sanctum tuum ne auferas a me* (Ps. 50, 13); hæcque plagam, ut refert S. Damascenus, *constanti animo, inque gratiarum actione effusa, accepit*. O spectaculum horrore plenum! Virgini ætatis duodecim annorum, purissimæ, innocentissimæ et sanctissimæ avelluntur ubera, consentiente insensibili patre, ordinante impio judice et exequente barbaro carnifice. O angeli Dei! hanc demiremini adolescentulam virginitate sua sororem vestram, quæ ubera non habet: *soror nostra parvula ubera non habet* (Can. S.); ac tu, o nequissime tyranne, erubescet, quod tam immaniter hujus Christi oviculae ubera avulseris! excogita jam, si possis, molestius aliud cruciationis genus; imaginare novum aliquod tormentum muliebri durius sexui;

adde si lubet et aggera supplicii supplicia, invenies semper Barbaram virginem ad diriora quæque perferenda constantissimam: *adamantem invenies, ipsoque firmiorem adamantem*. Certe crudelis et acerbis tormentum advenire nequibat præses; ideo morte vitam ejus cito extinguere cogitavit et iniqua sententia *caput amputari imperavit*. Virginis Barbaræ in ultimo hoc certamine nunc contemplerur et demiremur constantiam; constans fuit et adamante firmior, cum ei abscissa sunt ubera; cum vero ferale ei denunciatur decretum, tanta prestat constantia, ut gaudium et insolitum quandam præferat alacritatem; mori gaudet, quia festinat ad palmam: *cum gaudio pulchra hæc columba, Christi causa, necem suscipit*. Quis autem iniquæ hujus sententiæ erit actor? a quo occidetur innocens hæc victima? ab ipso patre, cui innocens Virgo toto animo cervicem protendit, et ipse propriæ prolis carnifex immani feritate ictum adegit. O infelicissime et miserande pater, vel potius, o dire tyranne! quomodo non horruisti sanctæ hujus martyris cervicem abscindere? quomodo non obtorpuisti dextera qua propriæ filię lethalem ictum inferre pertentasti? O patris insani rabiem! O feritatem inauditam! O vesaniam furentis idololatriæ, simulque o admirabilem inelytæ hujus virginis constantiam! Quæ animo hilari mortem recipit et patitur: *cum gaudio pulchra hæc columba, Christi causa, necem suscipit*. Docet nos Spiritus Sanctus, quod *inimici hominis domestici ejus* (Math. 10), cujus dogmatis veritas sæpissime probata est apud Gentiles, qui a fide catholica aberrantes et abhorrentes, eorum inimici facti sunt, qui eam amplexabantur, licet propinquissimo cognationis gradu ipsis conjungerentur. Sic S. Tecla propriæ matris consilio accusata est et judici tradita, ut viva exureretur. Sic S. Lucia Romana ab Eutropio ejus filio christianæ religionis coram præfecto fuit accusata. Sic S. Christina virgo, jubente et præsentate patre, unguis ferreis toto corpore fuit dilacerata. Quid autem dirius et immanius in Dioscoro deprehenditur, qui propriam siliam ad judicis tribunal raptavit, ad mortem damnari curavit et ferali gladio caput ei amputavit? O spectaculum omnibus sæculis de-

testandum et in æternum prædicandam mansuetudinem et constantiam S. Barbaræ, quæ antequam gladio feriretur, patri non improperavit, imo nec adversus eum mussitavit! flexis genibus aliquantulum oravit, paransque collum gladio constanter ictum percepit et feliciter in Domino obdormivit. Ecce gloriosa quæ narrantur de S. Barbara, dum ad iudicis tribunal sistitur. Jam autem sursum corda et mentem elevemur: contemplemur nunc sanctam illam virginem in cœlo, et gloriosa in ejus laudem semper enarremus: *gloriosa dicta sunt de te.*

III PARS.

Gloriosa narrantur de S. Barbara, dum in cœlo recipitur.

Certissimum est, S. Barbaram in cœlo a Domino receptam, ibi cum aliis Sanctis mercedem laborum et coronam gloriæ percepisse, ibique cum aliis virginibus et martyribus duplici virginittatis et martyrii aureola fuisse redimitam. In his autem, quæ ipsi cum aliis Sanctis sunt communia, non immoror: ut specialiora de præclara hac virgine in cœlo existente enarrem, dico, quod ibi potentissima est respectu eorum qui illam pie invocant, quos efficaciter protegit in vita, in morte et in die iudicii. Igitur si ei simus devoti et ejus auxilium precibus humiliter et ferventer imploraverimus, ipsa nos proteget 1. in via nostra, quæ est plena miseriis; 2. in morte, quæ est plena periculis; 3. in iudicio, quod est plenum terroribus.

1. Quamdiu homo in hoc mundo degit, morbis et miseriis obruitur: *homo natus de muliere, brevi vivens tempore repletur multis miseriis* (Job. 14, 2): non unica ei inest miseria; multis repletur miseriis *exterioribus et interioribus*, ut exponit Hugo cardinalis et ut habetur in glossa interlineari, omnibus miseriis homo circumdatur et repletur, *quia omnia hic misera sunt*. Quare potenti quodam egemus protectore, cujus auxilio aut a mundi hujus miseriis tueamur, aut ab iis liberemur, aut saltem

in iis aliquomodo adjuvemur. Quis autem erit nobis adjuor in tribulationibus et in omnibus infelicis vitæ nostræ miseriis? Hoc beneficium libenter et efficaciter nobis impendet S. Barbara, si ad ejus confugium patrociniū, ejusque auxilium devote imploremus; quicumque enim ferventi fide ad sanctam hanc virginem accurrunt, eamque pie et enixe invocant, in omnibus morbis, periculis et adversis casibus eam adjutricem experiuntur; *omni liberantur periculo, adversoque casu, qui te adjutricem, tuamque vindicem opem invocant* (S. Damasc.). Mirabili Dei providentia ordinatum est, ut Sancti in cœlo existentes specialem habeant potestatem curandi morbos iis similes, quibus ipsi laboraverunt et infirmitates in iisdem partibus, quibus ipsi passi sunt, advenientes tollendi. Sic S. Rochus, qui peste laboravit, eodem morbo laborantibus subvenit. Sic S. Apollonia, cui avulsis fuere dentes, dolorem dentium patientibus succurrit. Sic S. Lucia pro infirmitatibus oculorum specialiter invocatur. Sic item S. Barbara, cui abscissa fuere mamillæ, a mulieribus in mammis infirmitatem quandam patientibus invocari solot, ejusque intercessione a talibus infirmitatibus plerumque liberantur. At non est hic unicus morbus nec unica miseria, a qua Barbaram invocantes liberantur; ipsa enim in omni morbo et in omni adverso hujus vitæ casu suis clientibus est propitia: *omni liberantur periculo, adversoque casu, qui te adjutricem, tuamque vindicem opem invocant*. O miram protectricem in vita nostra, quæ est plena miseriis et in morte nostra, quæ est plena periculis.

2. In magnis versabatur periculis D. Paulus, dum in hoc mundo cum hominibus conversaretur: *periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus* (2 Cor. 12, 26). His autem immo et gravioribus in hora mortis versamur periculis; tum ex parte peccatorum, quibus obruimur; tum ex parte demonum, a quibus tentamur; tum a doloribus, quibus gravamur; tum sæpe ex parte hominum, a quibus seducimur. Tunc terrentes et flumina iniquitatumstrarum conturbant nos: *pe-*

riculis fluminum. Tunc dæmones, quasi latrones infensissimi, animam nostram furari et abripere conantur: *periculis latronum.* Tunc sæpe homines ex genere christianorum, vel etiam Gentiles, seu religionem christianam odio habentes nostræ salutis adversantur: *periculis ex genere, periculis ex gentibus.* Tunc timemus, ne nobis claudatur civitas sancta Jerusalem: *periculis in civitate.* Tunc nonnunquam angeli ob ingratitude[m] nostram solos nos deserunt: *periculis in solitudine.* Tunc mare variarum cogitationum in intellectu nostro periculosas excitat tempestates: *periculis in mare.* Tunc multi inveniuntur falsi fratres, immo et falsi filii, qui non de salute nostra, verum de temporalibus bonis auferendis sunt solliciti: *periculis in falsis fratribus.* Quod vero magis formidandum est, tunc in magno damnationis æternæ periculo versamur: *pericula inferni invenerunt me* (Ps. 114, 3). Heu! quis inter tot pericula nos proteget? Deus quidem, qui protector est omnium sperantium in se, omnes etiam Sancti, si eos pio cum affectu invocaverimus; specialiter tamen S. Barbara, quæ non sine ratione a fidelibus pro mortis tempore invocari solet; eos enim, qui ipsi fuere devoti, tunc fideliter et efficaciter protegit; cujus rei plura adduci possent exempla, quorum aliqua qui scire voluerit, legat Pepini sermonem de S. Barbara, ubi de quodam mercatore huic sanctæ virgini devoto refert, quod *cum illum latrones decapitassent, caput non cessavit clamare pro confessione, quousque venit sacerdos, qui conjungens caput corpori, alter revixit et confessus est: atque sacra communione percepta obdormivit in Domino.* Ibi etiam de alio sanctæ huic virgini devoto narrat, quod cum a carnifice in patibulo fuisset suspensus, vixit, donec sacrosanctum Eucharistiæ sacramentum receperit. His et aliis exemplis, necnon quotidiana experientia constat, S. Barbaram clientes suos protegere in hora mortis, quæ est plena periculis et eos etiam protegit in extremo iudicio, quod est plenum tortoribus.

3. Cum venerit formidanda extrema iudicii dies, *cælum et cæli colorum, abyssus et univèrsa terra, et quæ in eis sunt, in conspectu illius commovebuntur: montes simul et colles*

et fundamenta terræ, cum conspexerit illa Deus, tremore concutientur (Eccl. 16, 18). Sicut principe pro tribunali sedente, non solum adstantes rei, verum et qui nil sibi conscii sunt, timore et tremore comprehenduntur propter iudicis terrorem, ita, inquit S. Augustinus, cum genus humanum iudicabitur, non solum peccatores, *sed etiam homines pii, immo et celestes ministri pœcebunt et contremiscent.* Heu! si tunc cælum et terra, homines justi et ipsi angeli paveant, qualibus concutientur terroribus peccatores et impii? magni quidem et inexplicabilibus; propterea sive justis, sive peccatores simus, timeamus et potentissimum quemdam inquiremus patronum, qui in hac die nos protegat; vel qui ita pro nobis intercedat, dum in hoc sæculo vivimus, ut in statu gratiæ morientes, æternæ damnationis sententiam devitemus. Jamvero ubi talis invenietur patronus? in terra videntur, seu in cælo: ibi est S. Barbara, quæ clientibus suis pro die iudicii efficaciter patrocinatur; de ea enim legitur, quod antequam mortis sententiam subiret, flexo poplite, hanc ad Deum orationem fuderit: *da, Domine, ancillæ tuæ gratiam, ut quisquis mei meminerit, tu, Domine, ne memineris illius peccatorum in die iudicii, sed illi propitiis efficiaris:* et tunc, ut ait Damascenus, *facta est vox de cælo dicens: quæ postulasti, omnia concessi.* O qualem S. Barbaræ in cælo potestatem! Astrologi ita signa in Zodiaco disposita esse adnotant, ut signum Virginis inter Leonis et Libræ signa collocetur. In die autem iudicii terribilis apparebit Zodiacus, in quo Christus velut leo rugiens videbitur; libramque dextera tenens homines librabit, ut in infernum mittantur hi, quorum opera non erunt plena; ii vero, quorum opera inveniuntur plena et charitatis auro fulgentia, ad celestes thronos sublimentur. Ecce in hoc Zodiaco signa leonis et libræ; Christus est leo; libramque manu gestat; ubi est signum Virginis? Erit sane, si velimus, in hoc Zodiaco signum Virginis nobis faustissimum, si pie et ferventer, dum in terra vivimus, sanctam virginem Barbaram invocemus, ad ejus patrocinium confugiamus; eam in singularem patronam eligamus; singulis diebus ferventi quadam oratione ejus pro-

piationem nobis conciliare conemur, et in die iudicii Barbara nobis erit in signum; tunc hæc virgo, Christi, Leonis de tribu Juda, iram mitigabit, ejusque libram in nostri gratiam inclinabit; uno verbo ita res componet, ut Christus in die iudicii nobis propitius flet. Ecce mirabilia quæ de B. Barbara in turri, in iudicis tribunali et in cælo existente narrantur. *In turri*, hæc hominis idololatræ filia idola desepxit; hæc hominis infidelis filia fidem catholicam sectata est, et hæc hominis impuri filia virginitatem vovit. *In iudicis tribunali*, hæc eadem adolescentula restitit generose blanditiis et minis; sustinuit patienter flagella et ignes, et passa est constanter uberum et capitis abscissionem. *In cælo tandem*, tanta apud Deum gaudet potestate, ut nos protegat in vita nostra, quæ est plena miseriis; in morte, quæ est plena periculis et in die iudicii, quæ est plena terroribus. Miramini gloriosa hæc, quæ dicuntur de S. Barbara: miramini, et his ad instructionem vestram utimini. Verum est, quod *omnis Christi actio nostra est instructio*; at velim etiam, quod ex actis S. Barbaræ duplicem eliciamus instructionem; *prima* et potissima instructio sumetur ex hoc, quod S. Barbara, in turri solitaria remanens, sanctificata sit. Heu! si vanis et perversis juvenum conversationibus frequens adfuisset, forsân perisset: et quia in solitudine permanere coacta est, eminentem nacta est sanctitatem. Discite ex hoc mulieres, non circumcursare, non frequentibus juvenum colloquiis et conversationibus vos immiscere; discite domi tacere, ibi clauso ostio orare Dominum, vel sedulo domesticis vestris negotiis incumbere. O quam deploranda sors quarundam adolescentularum, quæ inter juvenum greges libere conversantur, ludunt, choreos ducunt, colloquia nocturno etiam tempore miscunt, rident, impuras narrationes audiunt et alia his similia operantur, quorum finis est infamia et interitus. O patres! o matres! serio perpendite, quantum in his conversationibus insit castitatis et salutis periculum, et ab iis filiis vestras pro viribus elongate: *flic tibi sunt, conserva corpus illarum* (Eccli. 7); vestras sollicitè filias custodite; ne illas vagari, talibusque conversationibus illaqueari sinatis; nunquam a vestro discedant

conceptu, vos comitentur in Ecclesia, a qua redeuntes manent vobiscum in domo, ibi laborent, orent, peccata defleant et animam suam sanctificent, ad instar Beatæ Barbaræ, quæ in solitudine sanctificata est. Hæc est prima instructio. *Secunda* desumi potest ex his quæ passa est S. Barbara. Heu! si hæc virgo duodecim solum annos nata, tot et tanta pro Dei gloria perpessa est tormenta; nonne nos pudebit, vel minimum quid pro Christo nolle pati? Heu! si tam immania animo hilari hæc Virgo devoravit supplicia, nonne nos pudebit, nolle jurgare, injurias condonare et alia, quæ in lege Dei videntur difficilia observare? Attendite illustrem martyrem, quæ gravissima pro Christo patitur et illius exemplo excitati, quæcumque dura et gravia in observatione præceptorum Dei occurrunt, generose portate, ut aliquando cum illa in cælis beari mereamini. *Amen.*

DE SANCTO NICOLAO

CONCIO UNICA.

Vir fidelis multum laudabitur (Prov. 28, 20).

Semper quidem operæ pretium fuit, illustria Sanctorum gesta enarrare, portentosa eorum propalare miracula, et cælestem illorum vitam populis annunciare. Verum si Sanctis omnibus illud observantiæ et religionis nostræ impendi debet officium, iis maxime, qui præ ceteris in Ecclesia non solum heroicis virtutibus, verum et mirandis affulsere prodigiis, e quibus haud dubie extitit S. Nicolaus Myræ episcopus, ejus tanta fuit abstinentia, ut ab incunabulis jejunare cepit; ejus talis in oratione extitit perseverantia, ut ab ea vix aliquando destitit; ejus tanta erga pauperes liberalitas, ut omnia sua in elemosinas

erogaverit; cujusque tot et tanta fuere miracula, ut juvenum et virginum, senum et juniorum, omniumque penitus hominum laudes sibi conciliarit: *hic est Nicolaus, quem laudat orbis terræ et qui habitant in eo; juvenes et virgines, senes cum junioribus laudant nomen ejus.* Laudavit eum Constantinus Magnus, qui, cum ejus sanctitatem inspiciebat, in cœlum suspiciebat. Laudavere eum omnes Concilii Nysseni Patres, qui ejus prudentiam, gravitatem et eminentem sanctitatem demirati sunt. Laudaverunt illum omnes pauperes, omnesque sue diocesis miseri, qui ejus beneficia senserunt et perceperunt. Virum tandem hunc fidelem et sanctissimum in præteritis sæculis laudaverunt, in futuris laudabunt omnes populi: *vir fidelem multum laudabitur.* Eum et nos in hac concione pro viribus laudare conabimur. *Acc.*

Sanctus Nicolaus fuit dives, prælatus et justus. Fuit dives, non quidem avarus et immisericors, sed erga Christi pauperes et egenos maxime liberalis. Fuit prælatus, non suo sane indignus ministerio; sed eo supra modum dignus. Fuit tandem homo justus, non sane justitia apparenti et pharisaica, sed vera, Deo grata, multisque miraculis declarata. Hic homo dives fuit pauperum pater; hic prælatus fuit episcoporum exemplar, et hic homo justus fuit afflictorum protector. Unde S. Nicolaum inspicio respectu pauperum, quibus abundanter subvenit, *ut dives*; respectu gregis, cui sollicitè invigilavit, *ut prælatus*; et respectu afflictorum, quos efficaciter protexit, *ut justus.* Nicolaus, *ut homo dives*, ita pauperibus succurrit, ut eorum pater dici debeat; *ut prælatus*, ita de grege fuit sollicitus, ut episcoporum exemplar vocari queat; et *ut homo justus*, tantos in afflictorum gratiam a Deo favores impetravit, ut eorum protector nuncupari possit. Quæ omnia, ut fusius et clarius ad sanctissimi hujus Pontificis laudem explicentur, dicamus, quod fuit pater pauperum, exemplar episcoporum et protector afflictorum. S. Nicolaus fuit 1. dives et pater pauperum; 2. prælatus et exemplar episcoporum; 3. justus et protector afflictorum. Hæ sunt laudes, quibus S. Nicolaum prosequi cupimus; *vir fidelis multum laudabitur.*

I PARS.

S. Nicolaus fuit pater pauperum.

Job vir ditissimus pariter ac sanctissimus se pauperum patrem vocabat: *pater eram pauperum.* Quo quidem titulo merito insigniri debet S. Nicolaus, qui pauperes fuit pater amantissimus, beneficus et sapientissimus. Fuit 1. *pater amantissimus*, qui eos ut filios adamavit; 2. *pater beneficus*, qui eorum miseras sublevarit; 3. *pater sapientissimus*, qui eorum necessitates prævenit.

1. Job, qui non minus charitate, quam patientia sua a cunctis laudari meruit, pauperum pater dicitur ob singularem affectum, quo erga pauperes ferebatur: *Job vocatur pauperum pater*, inquit S. Gregorius, *quia nimirum magno charitatis officio, studium misericordie vertit in affectum naturæ.* Paterna erga pauperes erant Jobi viscera, et sicut pater naturaliter prolem diligit, ita ut habetur in glossa interlineari, Job pauperum pater appellatur, *quia eos ut filios carnebat per amorem*; non eos solum ut clientes inspiciebat, qui ejus patrocinio indigerent; nec solum ut miseros, qui ejus egerent auxilio, sed ut filios charissimos, quos non secus ac filios magno affectu diligebat. Jobi erga pauperes amorem demiror; et in Jobo S. Nicolaum intueor, qui eodem spiritu accensus simul cum ipso fuit pauperum pater amantissimus; eos amavit ut pater, eos fovit ut pater, eosque non minori prosecutus est amore, quam si proprii filii extitissent; unde sicut Judæi dicebant: *pater noster Abraham est* (Io. 8), ita et pauperes dicere poterant et debebant: *pater noster Nicolaus est*, quia ut pater amantissimus eos veluti filios diligebat. Deus mirabili sua providentia ita naturales hominum inclinationes disponit, ut in diversis diversæ esse soleant: alius enim ex innata sibi propensione ad divitias comparandas fertur et alius ad eas effundendas movetur; iste ludere amat et ille refugit;

hic cum hominibus conservari appetit et ille vitam solitariam supra modum diligit. Diversæ etiam et oppositæ hujusmodi propensiones in viris sanctis adnotantur; aliqui enim sunt proni ad liberalitatem et alii ad castitatem; aliqui ad opera misericordiæ sunt propensi et alii ad paupertatis, obedientiæ, vel alterius ejusdam virtutis actus sunt proclives. Talis autem innata propensio in viris sanctis per Dei gratiam et per continuum exercitium ita crescere solet, ut quilibet in virtute, ad quam specialiter est proclivis, plurimum proficiat, ino et aliquando ita progrediatur, ut hac in parte nullus eis videatur æqualis: *non est inventus similis illi*. O Nicolæ! quæ tua fuit propensio? ad cuius potissimum virtutis actus naturaliter fuisti proclivis? *Ab infantia crevit mecum miseratio et de utero matris mee egressa est mecum* (Iob. 31); ipse ex ingenua sua propensione ad pauperum amorem ferebatur, et sicut Job dicitur *pater pauperum*, quia *per affectum paternum eos ut filios suos diligebat*, inquit Lyranus, ita Nicolaus respectu pauperum fuit pater pietissimus, qui per affectum paternum eos ut filios dilexit. Cor ejus paterno erga pauperes affectu indesinenter movebatur; si languebant pauperes, languebat et ipse; si dolores patiebantur, dolore etiam cor ejus afficiebatur; si illi infirmabantur, infirmabatur et ipse; iis condolebat ut pater, iis compatiabatur ut pater; erat tandem pater amantissimus, qui eos ut filios adamabat: *et pater beneficus, qui eorum miseras sublebat*.

2. Job fuit pauperum pater non solum per affectum, verum etiam per effectum, ut ait Lyranus, quia scilicet non solum paterno corde eos diligebat, etiam quia manus suas ad illos extendebat, et largis quas erogabat elemosynis, paternum suum erga illos patefaciebat affectum. O Nicolæ! quis est paternus ille amor, quo pauperes prosequeris? Est ne amor pure internus, in solo cordis affectu reconditus? Nequaquam; Nicolaus enim non affectu solum, verum et effectu pater fuit pauperum; fuit enim pater beneficus, qui iis benefacere nunquam destitit; quippe qui ab adolescentia sua magnam divitiarum copiam, quas hæreditate possederat, eis elargitus est; ita quod ille cum

pauperibus pauper remanserit, cum autem ad episcopatum erectus iterum divitiis afflueret, quiddid de redditibus suis carere poterat, pauperibus erogabat; oblata etiam sibi a fidelibus bona ipse confestim in elemosynas impendebat, et non raro accidit, ut cum non haberet quo pauperum miserias sublevaret, ei divinitus daretur, quo illis subveniret; ipse vero tamquam legitimus Dei minister et veluti talium bonorum dispensator fidelis, nil de iis sibi retineus, ea pro cujuslibet necessitate distribuerebat. Unde hujus sancti viri manus tornatiles videbantur: *manus ejus tornatiles*; quia fere nihil de propriis et de oblatis sibi bonis suis usibus reservabat. Vel etiam dicendum, manus ejus fuisse quasi canales, quibus bona temporalia sive a parentibus, sive a fidelibus, sive immediate a Deo ad ipsum obvenientia, ad pauperes meabant. Vel etiam manus ejus erant quasi vehicula, quibus talia bona ad pauperes deferrebantur, dum tamquam pater beneficus, quiddid suis juris erat, iis dispergebat. Unde Andreas Cretensis illum vocat *annonæ emporium*, quia in ejus manibus, velut in emporio, pauperes annonam, omniaque sibi necessaria reperiebant. Luculenter de seipso dixit Ambrosius, quod pauperibus, quantum poterat et plus quam poterat, erogaret: *necessitates aliorum quantum possumus, juvamus, interdum plus quam possumus*. O mirabilem Antistitem Ambrosium, qui et id poterat et supra id quod poterat, in elemosynas effundebat! Atvero, o mirabilem etiam pontificem Nicolaum, qui in quocumque statu fuerit, quod potuit et plus quam potuit, pauperibus erogavit. In statu laicali suum eis distribuit patrimonium, *ecce quod poterat*; atque illud ita eis distribuit, ut nec ad victum necessaria sibi reservavit, *ecce plus quam poterat*. In statu clericali, et cum ad infulas fuit sublimatus, illam proventuum suorum dedit pauperibus portionem, quæ ab Ecclesia illis destinatur, *ecce quod poterat*; insuper alias ipsis elargitus est portiones, ita quod vix aliquid ad sui sustentationem servaverit, *ecce plus quam poterat*. In statu sanctitatis pereximia, ad quam erectus est, pluries Deus arcam et crumenam, quas prodiga ejus charitas evacuaverat, pecuniis replevit; et quo magis erga ipsum Deus erat libe-

ralis, eo ipse erga pauperes magis prodigus, sibi vix retinebat, quo arcte victitaret, ecce *quod poterat et plus quam poterat*. O quam erga pauperes beneficus fuit S. Nicolaus! *Fuit etiam pater sapientissimus, qui eorum necessitates providit et praevenit.*

3. Cum Job, vir utique sanctissimus, se pauperum patrem vocat: *pater eram pauperum*, protinus subjungit, se patrem fuisse providum, eorum necessitatibus invigilantem, easque sedulo investigantem: *pater eram pauperum et causam quam nesciebam, diligentissime investigabam* (Job. 29, 16). Sciebat Job, quod patris prudentis et sapientis est, nondum praesentes filiorum necessitates sublevare, verum et futuras praevinire, iisque obviam ire. Quod et probe novit S. Nicolaus, qui tamquam verus pauperum pater non solum a praesentibus, etiam ab imminetibus et futuris necessitatibus eos liberavit; supra egenum et pauperem intelligebat, seu in eorum domo et corde legebat; ibi, divino affulgente lumine, latentes et imminentes eorum necessitates scrutabatur et paterni amoris spiritu accensus, iis sollicito occurrebat. Videte qualis ejus fuerit sapientia, quantaque charitas et misericordia erga patrem illum nobilem et pauperem, qui de tribus filiabus suis prostituendis cogitabat; divino enim Nicolaum irradiante lumine, in hujus patris cor et mentem penetravit, pessimam ejus novit cogitationem; novit etiam, quod tam immania cogitaret, quia non habebat, quo filias suas jam nubes juxta earum statum et conditionem nuberet; ut ergo tanto occurreret malo et ut afflicti parentis necessitati subveniret, noctu et clam tantum pecuniae per fenestram in ejus domum iniecit, quantum unius virginis doti satis esset, quod cum iterum et tertio fecisset, tres illae virgines honestis viris in matrimonium traditae sunt; unde dici potest, quod in hoc casu sancti Nicolai manus *distillarunt myrrham*; quia sicut myrrae proprium est res integras servare, easque ne corruptantur impedire; ita elemosyna, qua Nicolaus afflicti hujus patris necessitatem sublevavit, fuit quasi myrrha, qua ejus filias peccati corruptione defendit. Vel etiam dicendum, quod in hoc casu Nicolaus usus

sit arte Hippomenis de quo forte fabulose narratur, quod ut Athalanta velocissimum cursum retardaret, tria poma aurea successive et obviam projecerat, ad hoc ut illa, auri nimis avida, collectione pomorum suum interromperet cursum. Nicolaus autem, modo quodammodo simili, praevidens tres praefatas virgines ad corruptionem et damnationem praecipites currere, tria poma aurea, sen tres crumenas pecuniis refertas jecit obviam, ut earum cursum retardaret et totaliter sisteret; o miram patris sapientissimi industriam! De Aristippo refert Seneca, quod cum unum ex amicis infirmum et pauperem inviserit, crumenam denariis plenam secreto et industrie sub ejus pulvinari posuerit; quam cum invenit infirmus, confestim clamavit: *O bonam Aristippi adinventionem!* Clamemus similiter ad sancti Nicolai laudem, quod magna ejus sapientia, mirabilisque ejus fuerit adinventio ad subveniendum harum puellarum necessitatibus: *O bonam Nicolai adinventionem!* Duos Deus in Arca aureos voluit esse Cherubim: *duos quoque Cherubim aureos et productiles facies*; voluit insuper, ut hi duo Cherubim se invicem respicerent: *respiciantque se mutuo*. Aurum, ex quo conflati erant duo illi Cherubim, auream proximi charitatem denotat. Hi autem Cherubim se mutuo respiciebant, quia qui proximum diligit, illum sollicito inspicit, ejusque serio scrutatur necessitates, ut praesentibus occurrat, ut futura praeviniant. O quam paucos hujusmodi in mundi reperire est Cherubim, qui auro charitatis erga proximum fulgeant et qui oculos pauperum necessitatibus apertos habeant, ut eas misericorditer praeviniant! Ast his Cherubim simillimus fuit Nicolaus; quippe qui totus aureus extitit, ratione amoris paterni, quo erga pauperes, velut erga filios, exarsit; idemque amor, quo cor ejus succendebatur, ei oculos dedit lynceos, ad praevidendas et praeveniendas eorum necessitates; praevidit quidem, ut diximus, praedicti patris necessitatem, quae tanta erat, ut ad sibi subveniendum filiarum suarum pudicitiam vendere cogitaret; praevidit etiam saepe saepius quid aegrotis, quid esurientibus, quid navigantibus, quid gregi suo penuria afflicto, quid miseris multis ab ipso longe distantibus, quidque aliis pluribus foret

necessarium; prævidit et paterno affectu necessitates prævisas prævenit et sublevavit. Ecce verum patrem pauperum. Ad hæc sanctus Nicolaus fuit etiam *exemplar episcoporum*.

II PARS.

S. Nicolaus fuit exemplar episcoporum.

Ita in Ecclesia Mediolanensis fide, sapientia, sanctitate effulsit S. Carolus Borromeus, ut merito vocatus fuerit *exemplar vivum prelatorum, norma episcoporum*: aliud autem episcoporum exemplar, Nicolaum scilicet Myrensem episcopum jam propono. Hunc Andreas Cretensis *pastorum optimum ac antistitem gloriam* vocat; ipse autem extitit episcoporum exemplar 1. in vocatione sua ad episcopatum; 2. in exercitio bonorum operum; 3. in solitudine gregis.

1. Ambitio veluti pessimum virus, sæpe in corda etiam hominum aliunde piorum se diffundit, illosque ad multa crimina pertrahit: *sæpe quos vitia nulla deflectunt, quos nulla potuit movere luxuria, nulla avaritia subruere, facit ambitio criminosa* (S. Ambr. in Luc.). Non enim *quisquam sumit*, seu sumere debet *sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron* (ad Heb. c. 4). Unde qui non divina vocatione, sed cæca ambitione ducti, ad Ecclesiasticas dignitates ascendunt, sunt facile criminosi, et ut ait S. Anselmus, explicans præfata D. Pauli verba, hi sæpe æterna maledictione feriuntur: *qui se ingerit et propriam gloriam querit, non sumit honorem, si pontifex aut prelati in Ecclesia factus fuerit; sed gratia Dei rapinam faciens, jus alienum usurpat. Et ideo non accipit benedictionem, sed maledictionem*. Hi utique accipiunt maledictionem, quia nisi penitentiam egerint, iis a Deo dicitur: *discedite a me maledicti*. Tali autem maledictione feriri nequibat sanctus Nicolaus, utpote qui fuit exemplar episcoporum in vocatione sua; non enim caro et sanguis revelaverunt illi, quod episcopalem ambiret dignitatem; non ad

illam adspiravit, ut oves tonderet et de illarum pinguedine saginaretur; non in ovile Myræum intravit ut lupus rapax, verum ut pastor sanctissimus a Deo ad illud custodiendum mirabili et insolito modo vocatus; mortuo enim Myrensi episcopo, cum provinciales episcopi ad eligendum successorem congregarentur, divinitus admoniti sunt, ut eum eligerent, qui postridie mane primus in Ecclesiam ingrederetur Nicolaum nomine; quod ipsi unanimi consensu exultantes pefererunt, renuente Nicolao, qui tali se dignitate indignum censebat; illamque solummodo acceptavit, ut obtemperaret evidenti Dei vocationi, cui sine peccato obsistere nequibat. Lege Casarea sancitur, ne in episcopos eligantur ambitiosi; imo vero qui inviti sunt, qui cogendi sunt et qui veluti indigni talem honorem fugiunt: *queratur cogendus, qui rogatus recedat, invitatus fugiat. Profecto indignum est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitatus*. Hujusmodi utique fuit S. Nicolaus, qui cum audivisset se esse electum in episcopum, in corde suo, quasi alter S. Leo, dixit: *quid tam insolitum, tam pœcandum, quam labor fragili, sublimitas humili, dignitas non merenti*. Hæc tunc fuerunt piæ cordis ejus cogitationes, quas verbis suis propalavit: omnibus enim quibus potuit rationibus, electoribus suadere conatus est, se tali indignum ministerio, nec illud acceptavit nisi invitatus; imo nec illud unquam acceptasset, nisi Dei vocationi resistere pertimisset; unde Doctor Angelicus Nicolaum omnibus ad episcopatum aspirantibus in exemplum vocationis proponit: *tales, inquit, debent assumi, qui non se ingerunt, sed qui a Deo vocantur, sicut patet de beato Nicolao*. Fuit ergo sanctus Nicolaus exemplar episcoporum in vocatione ad episcopatum et in exercitio bonorum operum.

2. *Episcopatus nomen est oneris non honoris*, quia episcopi de dignitate sua non debent superbire, verum indesinenter bonis operibus insistere. Unde Christus apostolis, quorum episcopi sunt successores, dixit quod populis per bonorum operum exempla lucere deberent: *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona* (Math. 5, 16). Et ideo etiam D. Paulus Titum episcopum hortatur, ut non in

aliquo solum, in omnibus se præbete exemplum bonorum operum: *in omnibus teipsum præbe exemplum bonorum operum* (Ad Tit. 2, 7). Nicolaus autem in episcopatu, non honorem, sed opus et onus quæsit: ad hanc dignitatem erectus bonis et mirandis luxit operibus, necnon in omnibus, ubique et semper se bonorum operum exemplar præbuit. Ipse, ut de S. Cornelio pontifice ait S. Cyprianus, *episcopatum non postulavit, nec voluit, nec vi, ut ceteri quos arrogantie et superbie suæ tumor inflat, invasit, sed quietus et modestus, et quales esse consueverunt qui ad hunc locum divinitus eliguntur, vim passus est, episcopatum coactus excepit*; et postquam ad episcopalem assumptus est dignitatem, bonis et suo munere dignis operibus indesinenter vacavit. Antequam fieret episcopus, jejuniis, orationibus, elemosynis et piis aliis continue insistebat operibus, a quibus nullatenus destitit, cum ad episcopatum fuit sublimatus; imo ivit de virtute in virtutem et ardentius quibuslibet pietatis operibus incubuit; jejunia ejus crebriora fuere et arctiora; ferventiores et prolixiores ejus extitere orationes, charitas in eo eluxit ardentior, humilitas profundior, paupertas gravior, semperque seipsum ad perfectius et sublimius bonorum operum exercitium ineundum excitabat, dicens: *o Nicolaè! dignitas ad quam evectus fuisti, a te perfectiorem requirit vitam, ut alii sis in exemplum bonorum operum*. Ad summi pontificis Clementis quarti laudem dici solet, quod *quo magis crevit dignitate, eo magis floruit sanctitate*. Quod quidem aptissime Nicolao congruit; cum enim monasterio fuit præpositus, pluribus et altioribus emicuit virtutibus, quam cum esset homo privatus; cum deinde ex abbate factus est episcopus, adhuc meliora emulatus est charismata: tunc quod potuit, instanter operata est manus ejus: tunc ad omnium virtutum fastigium majori cum sollicitudine contendit: tunc viliori usus est veste: tunc minus delicati esse cœpere cibi quibus vescabatur; semel dumtaxat in die deinceps comedit, et reliquo vitæ suæ tempore altioribus humilitatis, patientiæ, paupertatis et omnium virtutum operibus sedulo incubuit. Unde vero dici debet exemplar episcoporum in bonorum operum exercitio, ac etiam *in sollicitudine gregis*.

3. Bonitas pastoris non solummodo mensuratur ex virtutibus, quibus ut homo privatus incumbit, verum etiam ex iis, quas ut pastor, in cura et sollicitudine gregis sectatur; nam *bonitas pastoris ostenditur, cum sollicite vigilat et custodit gregem suum* (S. Bonav. ser. Dom. 2 post Pasch.). Hanc gregis sollicitudinem pastoribus animarum commissit Deus, ita quod tam de seipso, quam de omnibus animabus eorum curæ demandatis rationem sint redditori: *quasi rationem redditori pro animabus vestris* (Heb. 13, 17). Quilibet pastor in tremendo iudicii die duplex subibit examen; unum ut homo privatus et aliud ut pastor: ut homo privatus, de seipso: ut pastor, de grege reddet rationem; *pastor non solum de se, sed de grege sibi credito rationem Pastori pastorum omnium reddet*. Heu! quale onus prælati et omnibus animarum pastoribus incumbit. Heu quanta illorum erga gregem debet esse sollicitudo! Magna quidem et utinam tanta esset in quolibet pastore, quanta in S. Nicolao extitit: ipse enim, expletis his quæ ad Deum spectabant, suo totus esse videbatur gregi; ipse populis efficaciter prædicabat, instabat opportune, importune arguebat et increpabat in omni patientia et doctrina; ipse ardentissimo accensus zelo viduas ad continentiam, conjugatos ad castitatem conjugalem, avaros ad liberalitatem, iracundos ad mansuetudinem et omnes peccatores ad veram morum conversionem hortabatur. Ipse doctos et pios instituit pastores, qui tam corporalibus, quam spiritualibus gregis necessitatibus sublevandis invigilarent. Ipse quod infirmum fuit, consolidavit: quod ægrotum extitit, sanavit: quod contractum, alligavit: quod abjectum, reduxit; quod perierat, quæsit. Ipse oves suo regimini creditas, verbo, orationum suarum studio, et pie conversationis exemplo sollicite pavit. Ipse strenue pugnavit contra Arianos, Sebellianos et alios multos hæreticos gregem suum infestantes. Ipse simulatorum aras, dæmonumque sedes everit, Christo ecclesias erexit, ac sacra martyrum templa plurima extruxit. Ipse tandem fuit pastor de grege sibi credito ita sollicitus, ut eum depinxisse videatur Hugo a S. Victore, dicens, quod *pastor oves agnoscit, infirmas consolidat, ad pascua ducit et reducit*,

lupos arcet, morbidas sanat, errantes reducit, debiles portat, pereuntes requirit (de propr. rer. 4). O verum pastorem animarum, qui quidem aliorum extitit pastorum exemplar et atque etiam protector afflictorum.

III PARS.

S. Nicolaus fuit protector afflictorum.

Reges et magnates in potentiae suae partem eos vocare solent, quos speciali amore prosequuntur: *princeps amicos suos participes facit ejus potentiae, qua ipse ceteris antecellit* (Plato in Georg.). Deus ipse, qui nullius eget, quos amicitia sua honorare dignatur, potentiae suae participes efficit: et sicut ipse protector est omnium sperantium in se, ita et sibi amicis clientes suos protegendi potestatem conferre solet. Unicum ex Dei amicis ad hujus rei confirmationem adducam, nempe S. Nicolaum, qui Dei subsidio fretus protexit 1. navigantes horribili tempestate jactatos; 2. innocentes ad mortem injuste damnatos; 3. infirmos variis morbis gravatos.

1. Cum die quadam Christus naviculam simul cum discipulis conscendisset, magna in mari exorta est tempestas, ita ut navicula operiretur fluctibus; tunc apostoli dormientem suscitavere magistrum, dicentes: *Domine, salva nos, perinus* (Matt. 8). Jesus autem surgens, imperavit ventis et mari, et *facta est tranquillitas magna*. Quid simile S. Nicolao, pietatis causa Jerosolymam adeuntis, accidit; cum enim navim conscendisset et cum aliis multis mari se commisisset, repentina coorta est tempestas, quae tanta fuit, ut tota pene fluctibus operiretur navis; tunc nautae, qui Nicolai sanctitatem praenoverant, ad eum velut ad protectorem concurrerunt, clamantes: o Nicolae! in manibus tuis nostrae sunt sortes: scimus, quod homo sanctus sis, quodque tempestatem sedare, et nos a praesenti periculo liberare valeas, si velis; ideo supplices rogamus te, ut a Deo nostram impetres salutem: *salva nos,*

perinus. Oravit Nicolaus et subito *facta est tranquillitas magna in mari*, omnesque in navicula degentes, ipsis protectione evidens illud naufragii periculum evaserunt. Quod et in aliis pluribus eventis casibus, in quibus navigantes Nicolaum et dum viveret et post ejus mortem, ut potentissimum protectorem experti sunt; eos enim, ut ait Andreas Cretensis, pluries ad optatum portum quasi manu duxit: *o Nicolae, ad te fide accedentes ad portum manu ducis*. Finxere poetae, Neptunum, Saturni et Opis filium, deum esse maris. Fallebantur quidem; nam unicus est qui dominatur potestati maris et motum fluctuum ejus mitigat; hic autem non est Neptunus, sed Christus Dominus, cui ut Deo, ut creatori et moderatori suo mare fideliter obtemperat: *venti et mare obediunt ei* (Matth. 8, 27). Quae verba explicans Lyranus, ait, quod *ei obediunt ut creatura Creatori*. Etsi vero Deus solus per se et ex se potestatem habeat supra mare, ita quod ipse solus potestate sibi propria motus ejus mitigare, et tempestates sedare valeat, Nicolaus tamen intravit in potentias Domini et per potestatem sibi a Deo traditam navigantibus subvenit, eosque a gravibus imminenti naufragii periculis saepe eripit: *qui descendunt mare in navibus*, inquit S. Bernardus, *ipsi viderunt opera Domini et Nicolai per Dominum in profundo*. Unde sicut S. Rochus a pestilentia afflictis, et S. Laurentius a dolore dentium laborantibus invocantur; ita et S. Nicolaus navigantium patronus et protector agnoscitur; sic enim subjungit sanctus Bernardus: *si corrusionibus fulgurant et procellis detonantibus a supernis vindicta procedit, Nicolaus patronum adsumitur, Nicolaus dulciter invocatur. Si tempestas saeviens et crudelitas maris navigantibus intentatur, flebiliter exoratur ut audiat, suppliciter invocatur ut veniat, ut eruat misericorditer, acclamatur*. O potentissimum protectorem navigantium, ac etiam *innocentium ad mortem damnatorum!*

2. De sanctissimo Christi praecursore dicitur, quod venerit in spiritu et virtute *Elicae*; in eodem quoque spiritu venisse videtur Nicolaus: similis enim fuit Eliae in abstinentia, in amore solitudinis, in vitae austeritate, in paupertate, in mundi con-

temptu, in zelo salutis animarum, et libertate prædicandi; magna tamen videtur differentia Eliam inter et Nicolaum in usu potestatis ipsis a Deo commissæ; nam potestate sibi a Deo tradita utebatur Elias ad plectendos peccatores, et Nicolaus ad protegendos innocentes. Elias terribili exardescens zelo, minas, terrores et flammam adversus iniquos spirabat, eosque igne de coelo misso comburi et quasi annihilari optabat; Nicolaus autem potestate sibi a Deo data utebatur non ad impiorum destructionem, sed ad protectionem innocentium, quos a mortis faucibus pluries eripuit. Idcirco Andreas Cretensis illum vocat *velocissimum adiutorem injuriarum patientium, insontes liberantem et periculis*. Cum civitatis Myræ præfectus Eustachius tres cives ad mortem injuste damnasset, de iniqua hac sententia admonitus Nicolaus, subito ad locum supplicii occurrit, ubi tres illos innocentes, velatis oculis, manibus ligatis, flexisque genibus, feralem ictum expectantes invenit. Paraverat jam carnifex gladium, aptatus erat ad amputanda eorum capita; jamvero sicut olim Abraham angelus cohibuit, ne supra Isaacum suam extenderet manum: *non extendas manum super eum* (Genes. 22), ita Nicolaus, quasi alter angelus, ense jam evaginatum e tortoris manibus eripuit; insontesque morti adjudicatos ab imminente supplicio generose et religiose liberavit tanta autoritate et majestate, ut præ reverentia ne unus quidem ei resistere attentaverit. De aliis tribus innocentibus injuste ab imperatore ad mortem damnatis fertur, quod in somnis imperatori apparuerit Nicolaus, illum acriter objurgaverit, atque ad innocentes illos libertate donandos compulerit; unde præfatus Andreas Cretensis Nicolaum sic affatur: *eos qui velint injuriam facere cohæbes, clara in somnis visione ipsos imperatores informans*. O mirandum protectorem innocentium! ac etiam infirmorum.

3. In Verbo Incarnato infirmitatum et necessitatum omnium remedium esse dignoscitur: *in verbo sunt omnia: ibi remedium vulnerum, ibi subsidia necessitatum* (S. Bern. in cant. 86). Verbum autem Incarnatum, seu Christus, qui potestatem habuit curandi omnes infirmitates, hujusce potestatis Nicolaum

participem effecit: quamdiu enim sanctus hic pontifex in terra cum hominibus conversatus est, non animarum solum, etiam corporum fuit medicus, dum potestate sibi data desuper innumeros infirmos miraculose sanavit. Quæ potestas non ad tempus solum, in æternum a Deo ipsi concessa videtur. In sanctis pluribus hæc potestas sanandi infirmos, non permanens, verum transitoria fuit, quia simul cum ipsis desiit; in Nicolao vero permanens, constans et perpetua extitit, quia ipso defuncto, non defuit, nec languores curare cessavit, cum vivere desiit; etiam post mortem innumeros curavit infirmos et per liquorem quemdam pretiosum et sacrum ex ejus fluentem reliquiis variis gravatos infirmitatibus adhuc curat, et ut merito creditur, usque ad finem seculorum curare non desinet: *crebescunt quotidie mirabilia, nec requiescit spiritus Dei ad memoriam militis sui sua continuare miracula*. Deus piis nonnunquam sanctorum obsecundat inclinationibus, eorumque innatis favet propensionibus; sic cum D. Paulus zelo salutis animarum quasi sibi innato uteretur, Deus, ut illius faveret inclinationi, omnes qualitates, quæ perfectum efformare valent concionatorem, ei concessit: *factus sum ego prædicator*. Et quod mirum est, voluit etiam Deus, quod prædicationis donum in Paulo mortuo perseveraret et hic Gentium Doctor per epistolas quas scripsit et per virtutum exempla quæ reliquit, populis concionaretur: *Paulus etiam post mortem prædicat*, inquit Chrysostomus. Sic sanctus Nicolaus, cui ab adolescentia innata quædam ad infirmos et omnes miseros sublevandos inerat propensio, a Deo infirmos curandi potestatem obtinuit, ac potestatem firmam et constantem, quæ post ejus etiam mortem perseverat: ejus enim reliquiæ pretiosam distillant myrrham, seu sacrum quemdam liquorem effundunt, qui perpetuo et subsistenti quodam miraculo pluribus infirmis ad medelam prodesset non desinit. Unde licet mortuus sit Nicolaus, non est simul cum illo mortua potestas sanandi languores: vivit enim in hoc liquore, qui efficitur quasi perpetuum medicamentum, quo mediante sanctus ille pontifex adhuc infirmos consolatur, protegit et sanat. O mirandum pontificem Nicolaum, qui non solum

pater pauperum et exemplar praelatorum, etiam protector extitit afflictorum: *fuit pauperum pater amantissimus*, qui eos ut filios adamavit: *pater beneficus*, qui eorum miseria sublevavit: *et pater sapientissimus*, qui eorum necessitates praevenit. Fuit etiam S. Nicolaus *exemplar episcoporum* in vocatione sua ad episcopatum, in exercitio bonorum operum et in solitudine gregis. Fuit tandem *protector afflictorum*, qui protexit navigantes horribili tempestate jactatos, innocentes ad mortem injuste damnatos et infirmos variis morbis gravatos. Ecce laudes, quas ad sancti Nicolai honorem promere fas mihi fuit. Miramini nunc, fratres, sanctum hunc Antistitem in multis vere mirabilem; verum et virtutes ejus pro viribus imitari conamini. Parum est, quod ejus merita et miracula laudemus et demiremur, ni ejus virtutes et sanctos mores imitemur: oportet, ut *qui sanctorum merita religiosa charitate miratur, quique justorum glorias frequenti laude colloquitur, eorum mores sanctos atque justitiam imitetur* (S. Crysost. de Mart.). Optarem in primis, quod eum omnes in amore et charitate erga pauperes imitarentur. O utinam divitibus hujus saeculi similis inesset erga pauperes amor! utinam omnes divites essent pauperum patres! heu! e converso eorum plurimi pauperum fiunt peremptores, potius quam patres; eos enim ut quietis suae perturbatores et bonorum suorum praedones saepe respiciunt, iisque pluries dare renunt, quod sine quadam immanitatis nota brutis denegare nequirent: *pauperes et divites Deus de uno limo fecit, et pauperes et divites una terra supportat*; pauperibus autem subveniendi Deus divitibus onus imposuit; divitibus a Deo relictis sunt pauperes, ut eorum necessitatibus occurrant: *tibi derelictus est pauper, orphanus tu eris adjutor* (Ps. 9). Pauper a divite debet petere quae sibi sunt necessaria et dives ad ea eroganda tenetur: *pauperis est rogare, et divitis erogare*. Heu! si scirent divites, quantum a Deo amentur qui pauperes diligunt, quanto Deus prosequatur odio eos qui pauperes oderunt; eos utique diligenter et erga illos se misericordes exhiberent. Certissimum est, quod qui facit misericordiam, a Deo misericordiam consequetur; et quod iudicium erit sine mi-

sericordia ei qui misericordiam non fecerit; itaque, o viri divitiarum, estote misericordes, ut a Deo misericordiam consequi valeatis. Peccastis? Estote misericordes erga pauperes et elemosyna a peccatis vos liberabit: *elemosyna ab omni peccato liberat* (Tob. 4, 12). Supersunt vobis aliqua peccatorum reliquia, seu aliqua poenae exsolvendae? elemosynis eas solvite: *peccata tua elemosynis redime*. Timetis ad tartara detrudi et in infernum praecipitari? Facite elemosynam et ipsa vos ab aeterna morte liberabit: *elemosyna a morte liberat*. Elemosyna tandem a Deo impetrabit, ut eum S. Nicolao ad aeterna tabernacula perducamini. Amen.

DE SANCTO AMBROSIO

CONCIO UNICA.

Ministerium tuum imple (2 Tim. 4, 5).

Si ad praerlarissimum mediolanensem archiepiscopum hominibus commendandum facundus quidam et disertus requireretur orator, meis, fateor, humeris hoc impar esset onus. Si sanctissimi hujus Antistitis scientia, virtutes et merita artificiosis et exquisitis sublimis eloquentiae floribus forent exornanda, mihi ipsi nunc altum didicerem silentium, et ingenue faterer, me nescire loqui: *ecce nescio loqui*. Hodie vero rem jam millies factam iterum aggredior et merita proclamanda suscipio quae a fama, veluti sonora quadam tuba, jamdudum vulgata sunt: sancti enim Ambrosii fama per omnem jamdiu volavit Europam, quam scriptis suis ditavit: per universam diffusa est Ecclesiam, quam virtutibus et meritis suis exornavit, et per totum dispersa est terrarum orbem, ejus decus, sidus et quasi sol extitit. Quapropter huic sideri novum decus, huicve soli novam lucem afferre nec